

Ouăle părăsite ¹⁾

În satul Dobrănoși de lângă Sadagura (2) era o femeie săracă cu șese copii; ea o luat un ou părăsit și l-o clocit subsuoară nouă zile; nici nu s-o spalat, nici nu s-o închinat, nici la Dumnezeu n'o gândit. Al noulea zi o eșit un pușu, și puiul o întrebă: «Stăpînă, ce să-ți aduc?» Și ea o răspuns că *bani*. Și i-o adus peste noapte parale cît i-o trebuit ei, pînă ce o spus ea că nu-i mai trebuie. Ș'apoi s-o dus cu dînsul în alt sat și l-o vîndut în loc de pușu, și așa s-o desfăcut de el, și o rămas femeea bogată cu toți copiii ei.

Tot într'acel sat mai era o femeie saracă tot cu mulți copii, și se gîndea: „Doamne, cumătra mea aiasta, era și ea saracă tot așa ca mine, și amu-i așa de bogată; trebuie să mă duc s'o întreb ce-o făcut că-i așa de bogată, să mă'nvețe și pe mine,» și s-o dus și s-o rugat, ș'o plîns; ș'o învațat-o să gasască un ou părăsit, și să-l poarte nouă zile subsuoară, să nu se spele, să nu se'nchine, nici la D-zeu să gîndească, ș'atunci ea a avea un pușu, care pușu să-i aducă ceea ce a vrea ea. Ea l-o purtat opt zile, ș'apoi s-o gândit ce să-l poarte de geaba, că cumătra o amăgit-o, ca să nu se gîndească la D-zeu, și să nu se spele; nu-i trebuie; și l-o azvirlit pe gunoiu. A două zi dimineață o

1) Ou părăsit se chiamă un ou mai mic ca de obicei, pe care găina îl lasă în cuibar cînd are să înceteze, pe un timp, de a se măi oua.

2) În Bucovina.

eșit o altă femeie cu gunoîu, și vede un puîu țipînd pe gunoîu și o zis: «saracu puîu, s-o rătăcit de la cloșcă, l-o plouat și i-î frig; hai să-l îeu în casă!» Pe la miezul-noptii aude un glas: «stăpînă, stăpînă ce să-ți aduc?», Femeea știa că nu-î nimene în casă, și n'o răspuns. Puiul o întrebato și a două oară și a treia oară; atunci femeea o eșit din răbdare și o zis: » Ia, un c....!» ș'o adormit iar. Dimineața s-o trezit cu casa plină de c...., că nu putea să iasă din casă: vai de mine, ce-î asta? Un lucru necurat îi în casă.“ Și s-o dūs în sat ș'o chemat preutul, și i-o aratat. Popa o întrebă de mîță, cine; nu avea în casă; atunci ea ș-aduce aminte de puiul găsit și popa zice: »aist puîu nu-î curat,» ș'o adunat schinî, ș'o pus puîu sub ei, ș'o dat foc; s-o strîns satul, ș'o pus oameni cu furci și tăpoae împrejur să păzască și ce-a eși de acolo, muscă să fie, să-l omoare. N'o eșit nimic din foc, și cînd focul s-o potolit și s'o împrăștiat cenușa, s'o dat de o bortă a-dîncă de nu s-o mai dat de fundul ei cu bețele cele mai lungi. Atunci popa o zis: „Aista n'o fost puîu, o fost dracu.“

(Auzit de la moașa Magdalena din Botoșani, căreia barbatu său i-a spus că a văzut cu ochii acest lucru).

Grigori Goilav.

Cosmogonia Poporului

FACEREA LUMII

D. I. Teodorescu a cules în satul *Cotîrgaș* (județul Suceava) și a reprodus în graiul poporului de acolo, legenda despre facerea lumii. O publicăm și în graiul și în transcriere. În privința modului de cetire a literilor, să se vadă explicațiile ce le dăm în O., samă de cuvinte.“

Pentru moment nu-mi aduc aminte dacă s-a mai publicat,

la noi, o asemenea legendă; D. *Dragomanov* însă afirmă (*Mélusine*, t. IV, p. 218) că d. *A. Vesselovski* urma să publice o versiune românească a legendei bulgare (care după cum vom vedea mai la vale, e aceasta) în »Jurnalul Ministerului Instrucţiunii publice ruseşti.» 1888, mart, 219.» Dacă s-a publicat sau nu, şi cum e această variantă, nu ştiu de o cam dată; sper însă că în curînd voiŭ căpăta ştiinţă despre aceasta.

Iată acum legenda :

Iera'ntr-o vreme cîn nu iera lumi, nici pomînt, nici dobghitoaci, nici *poiedia* ăast aşe di ră şi şugubaŭi di oamini ca az, nici mnici.

Nu iera altî di cît *văzdug* şi apî; iarî Dumnădzăŭ *Savaon* şi cu *Antihîrŭ* lăcuie tot în văzdug : aiestia iera *sîngurli*, făpturi pi-atunci. In colu, nu iera ŭipenii di vo altî făpturi, ori di vo altî lighioani.

Nicuratu *fărtiŭe* pi Mnilostivu; iarî Mnilostivu il *nifirtăŭe* adicîtilia cîn *Sarsailă* dzicè lu Dumnădzăŭ «firtati», Mnilostivu îi înturna : «nifirtati.»

Îmblind î-aşe, sî şi săturasê-una-, şi a doilia, sî şi ostinisi di-atita îmblit prin văzduc. Amu ci sî faci i. pi ci sî sî pui i, sî sî hodiniasci ci di-om pkic ? Li trebuié om pă-

Era într'o vreme cînd nu era lume, nici pămînt, nici dobitoace. nici poedia asta aşe de rea şi şugubaŭă de oameni ca azi, nici nimică.

Nu era altă de cît văzduh şi apă ; iară Dumnezeŭ *Savaon* (*Sabaot*) şi cu *Antihîrŭ* locuiaŭ tot în văzduh ; aiestea erau singurele făpturi pe atunci. In colo, nu era ŭipenie de vr'o altă făptură, ori de vr'o altă lighioană.

Necuratul firtăŭa pe Milostivul ; iară Milostivul il nefirtăŭa, adică: cînd *Sarsailă* zicea luî Dumnezeŭ „firtate,” Milostivul îi înturna «nefirtate».

Umblind ei aşe se şi săturase-una-şi al doilea, se şi ostenise de atita umblet prin văzduh. Amu (acuma) ce să facă ei, pe ce să se pue ei, să se hodinască cit de-un pic

tuț, ori batîr om scăueș si măi poposasci, cii iel ci di rău, numa sî cii, ci: „Rău îi cu rău, da măi rău fără rău.”

—Firtati, si facim om petic di pomînt ca on scaun și ni-om hodini pi iel.

—Bghini, nifirtati. da ci-i pomîntu cela, cum și dim ci si-l croim noi ?

—Tari măi ești prost, firtati ! las ci-l fac ieū, numa si-m măi agiut și tu uni n-oiū putè.

—Bghini, bghini, fă ci ț-oiū da și ieū minî di-agiutori. Atunci *Hidachi* uni si rapedi măi, și toma'n fundu *mării* si oprești, imfl-o minî di năsip, și-amandîa'n napoi. Cin si iasi-*ghiasupra*, cati 'n palmi : nici o țiri di năsip : apa-i to măcinasi năsipu din palmi, pin n-o ramas cu mnici. Ci si faci iel ? Cu firtati-su si prinsesi, și cin colu... năsip —dupa cum credzusi el— n-adusesi. Nu măi avè astîmpîr, ița din *goblei* știu cum ițadzî-om cal cin il pkișci seleptî. Mă rog, nu-ș măi avè astîmpîr, ca cin i-ar ci sfiřit cu hîrbu.

(cit de puțin) ? Li trebuia un pātuț, ori batîr un scăueș să măi poposască, fie el cit de rău, numai să fie, că : „rău îi cu rău, dar măi rău fără rău”.

—Firtate, să facem un petic de pămînt, ca un scaun, și ne-om hodini pe el.

—Bine, nefirtate, da ce-i pămîntul cela, cum și din ce să-l croim noi ?

—Tare măi ești prost, firtate ! lasă că-l fac eū. numai sa-mi măi agiuti și tu unde n'oiū putea.

—Bine, bine, fă că ț-oiū da și eū mină de ajutor.

Atunci *Hidache* unde se răpede măi. și tocma'n fundul *mării* se oprește, imflă o mină de năsip, și amandîa ina-
poi. Cînd să iasă de-asupra, cată'n palmă : nici o țiră de năsip : apa-i tot măcinasă năsipul din palmă, pină n'a ră-
mas cu nimică. Ce să facă el ? Cu firtate-său se prinsese, și cînd colo... năsip —după cum crezuse el— n'adusesese. Nu măi avea astîmpăr, ițea din *goblee* (picioare) cum ițea-

Fuga iel iară, măi îmfl-o mîni di năsîp și tivai înapoi. Cînd sî iasî, catî'm palmî : ie năsîp daci ai di uni. Parci iera oñ făcut, așe-i fugé năsîpu dim palmî și iel di simțit.. paci !

Ia amu iera amu : năsîp, îmblasî di doaîi ori și nu putusî sî scoati, pi firtati-su, ar ci vrut ca to iel si cii măi chitaci și si-i puim cofi, da amu nu măi știé cî sî faci, drept li gătisî, nu alti, li dasî tati pi una, și nici aceia nu iera bunî.

Imbla amu năuc în tati părțili, și iara crămăluit, di drept îi vinè si sî spîndzuri di ciudî. Îș mușca mînurli și-ș zmulgè păru nu alti !

Stă iel, își faci măsuri : «măi mă cumpîn si mă măi duc odatî !.. Ori si nu mă duc ? dă știu ieū ci-i di făcut ! Ei, da ci-a da tîrgu și nărocu, to mă duc.» Și «strobile» s-oaaaaa... ca măi dus. Ci i-o fost lui a agîungi pini'm fund : intr'om buc o fost acolo. Ie iel iară o mîni di năsîp, ș-o stringî-așe di tari, cî i-o'ntrat gerili'm carniă mînurilor

ză un cal cînd îl pișcă scleptîi (tăunii). Mă rog, nu-și mai avea astîmpăr, ca cînd i-ar fi sfîriit cu hirbul (l-ar fi făr-mecat).

Fuga el iară, măi umflă o mînă de năsîp și tivai înapoi. Cînd sâ iasă, cată'n palmă : ia năsîp dacă ai de unde, par'că era un făcut, așa-i fugea nasîpul din palmă, și el de simțit, pace !

Ia amu era amu : năsîp, umblase de două ori și nu putuse scoate: pe firtatu-său, ar fi vrut ca tot el să fie măi chitaciū și să l pue'n cofă, da amu nu măi știa ce să facă, drept le gătise, nu altă, le dase toate pe una, și nici aceea nu era bună.

Umbla amu năuc în toate părțile, și era crămăluit (muncit de gînduri), de drept îi vinea să se spînzure de ciudă. Își mușca mînurile (mîni) și-și zmulgea părul, nu alta.

Stă el, își face măsuri : «măi mă cumpîn (cumpenesc) să mă măi duc odată !.. ori să nu mă duc ? dă, știu eū ce-i

ş-o ie'napoi cîtinel. Meri iel o bucatî bunî, catî'm palmî: numa oliac di năsip; atunci atîta s-o spăriet iel di rău, c'o fost mai si-ş *sai* din minti, o fost mai si zăludzascî. „Ei, nu-î nici on chip, dzici, s-o ales ci trebi si mă rog la iel :”.

—*Fîrtatî-agîută-mnî*. dzici naiba, ca şi cum ar ci dzîs : „Doamni,-agîutî-mnî.” Cîin o eşit afarî ş-o catat năsipu, atîta o măi găsit, cît îi măi rămăsēsî pi su unghiî, şi încî ci? : ş-aista di nū dzîcè «fîrtatî-agîutî-mnî» nu î-ar ci ramas, feritî-u-l-o Dumnădzău.

S-o dat î-atuncîa măi neni ş-o to scobghit pi su unghiî, ş-o to stopchit pi hîdzăniili ci li scotè Dumnădzău di pi su unghiili lui, şi dracu — cruci di aur cu noi— di pi su-a lui; to lî-o stopkit şi lî-o ciuciuliţit îin pîlmnî, pîn-cî-o putut—cu vai nevoi— si duredzî o *turtiţa*.

Pi *turtiţa* ceîa o to stopkit-o ş-o lăţit-o Dumnădzău îin pîlmnî pîn cî-o avut cît or şidè amîndoî pi ie.

La o margină o făcut turtiţa îin kip di spatarî, şi Satana

de făcut! Ei, dar ce-a da tîrgul şi norocul, tot mă duc”. Şi *ştiobîlc!* s-aaa cam mai dus. Ce î-a fost lui a ajunge pînă'n fund? îintr'un buc a fos acolo. Ia el iară o mină de năsip, şi o strînge aşa de tare, că î-a îintrat ghîarele îin carnea mînurilor şi o îia înapoi cîtinel (îincet). Merge el o bucată bună, cată'n palmă : numai o leacă de năsip; atunci atîta s-a spăriat el de rău, că a fost mai să-şî sară din minte, a fost mai să zăluzască. «Ei, nu-î nici un chip, zice, s-a ales ce trebue : să mă rog la el».

—Fîrtate, ajută-mî, zice Naiba, ca şi cum ar fi zis : «Doamne, ajută-mî». Cîind a eşit afară şi a căutat năsipul, atîta a măi găsit, cît îi măi rămăsēsă pe sub unghiî, şi îincă ce?: şi aista de nu zicea «fîrtate ajută-mî» nu î-ar fi rămas, feritî-u-l-a Dumnezeu.

S-aū dat ei atuncî, măi nene, şi aū tot scobit pe sub unghiî, şi aū tot stupit pe hîzăniile ce le scotea Dumnezeu de şe sub unghiile lui, şi dracul —cruce de aur cu noi—

s-o culcat pi di cătră spatarî, iar Mnilostivu Savaon pi la marginî. Stîn î-aşē, o sfătuit i ci-o sfătuit şi pi Dumnădzău l-o furat somnu şi cam horăe. Lu Satana ci-î dă'n gînd ? la amu mnî-o vînit şi mnîi drăguş la căuş. Cum doar-mi dus, am si mă scăp di iel şi ieū rāmîi cu pomîntu. Şi, cum dormné Mnilostivu, pi la marginî oodat' huştiu-liuc!.. îl răpedi'm apî. Da'n loc si si duci'n apî pomînt-o fugit înăinti cit vedz cu oki şi aşē s-o lăţit pomîntu tari mult la Răsărit.

Dumnădzău dormné dus şi sufla'm borş di-ţ lua urekili.

Dracu, dac-o vădzut aşē, l-o tăbircit pi sus cum l-o putut şi l-o răpedzit în apî spri *Muedzu-Noptîi*, da pomînt-o fugit înăintrea lu Dumnădzău, di nu-ı măi videi margina, şi tot aşē l-o svirlit la Soari-apuni, la *Mniadzî-Cali* fără si poati scapa di iel, ci'n loc si si neci iel, pomîntu fugē cit colu naintrea Mnilostivului. Ş-amu nici nu măi avē'ncotrō-l zvirlî.

de pe sub ale lui. Tot le-aū stupit şi le-aū ciuciuletit în palme, pină ce aū putut cu vai nevoe să dureze o turtiţă.

Pe turtiţa ceea a tot stupit-o şi a lăţit-o Dumnezeū în palme pină ce aū avut cit or şidea amîndoi pe ea.

La o margină aū făcut turtiţa în chip de spătar, şi Satana s-a culcat pe de cătră spatar iar Milostivul Savaon pe la margină. Stînd ei aşā, aū sfătuit ei ce aū sfătuit, şi pe D-zeū l-a furat somnul şi cam horăia. Lui Satana ce-î dă în gînd ? : „la amu mi-a venit şi mie drăguş la căuş. Cum doar-me dus am să mă scap de el şi eū rāmîi cu pāmîntul». Şi cum dormia Milostivul, pe la margină oodată... huştiuliuc ! îl răpede'n apă. Da în loc să se ducă'n apă, pāmîntul a fugit înainte cit vezi cu ochii, şi aşā s-a lăţit pāmîntul tare mult la răsărit.

Dumnezeū dormia dus şi sufla în borş de-ţi lua urechile (horăia)

Dracul, dacā a văzut aşā, l-a tăbircit pe sus cum l-a putut şi l-a răpezit în apă spre Miezul-Noptîi, da pāmîn-

Hăt într-on tîrdziü si trezăşti Dumnădzăü Sovaon şi-i dzîci nifirtatului :

— „Aî vrut sî mă pkerz, nifirtati, da nici cî măi putut pkerdi-aşë cu una cu doauî.

Da Sarsailî, nu dzicè nici «circ» tăcè cum taci porcu'm păpuşoi. Da İera pomint -aşë di mari, cî nu'mcapè'm văzdug.—Dzici Dumnădzăü :

Nifirtati, d'apupre mult pomint, nu vedz cî nu'ncapi'm văzdug ?

—He, heî, firtati. to Ț-am spus İeü cî İeşti prost şi n-ai vrut sî mă credz ; d'apu sî facim munȚ, dialurî, cî pi urm-a sî cii lumi, oamini, dobghitoaci....

Naİba to măi meştir : orî cî, to İel plăzuiè.

—Cî bghini dzîci.

Şi s-o apucat İ, ş-o rădicat munȚ, vâi, dialurî, rîpki şi tati mninunăşili İestİa şİ aşë pomintu s-o măi zgîrcit o Țirî, cî'ncăpè'm văzdug.

tul a fugit İnaintea lui Dumnezeü, de nu-İ măi videai margina, şi tot aşa l-a zvîrlit la Soare-apune, la Mİază- Cale fără să poată scăpa de el, că in loc să se İnece el, pămîntul fugea cît colo İnaintea Milostivului. Şi amu nici nu măi avea İncotro-l zvîrli.

Hăt İnr'un tîrziu se trezeşte Dumnezeü Savaon şi-i zice nefirtatului :

— „Aİ vrut să mă pierzî, nefirtate, dar nici că m-ai putut pierde aşa cu una cu două.

Da Sarsailă, nu zicea nici «circ», tăcea cum tace porcul in păpuşoi.

Da era pămîntul aşa de mare, că nu İncăpea in văzduh ; zice Dumnezeü :

—Nefirtate, d'apoİ prea mult pămînt, nu vezi că nu İncape in văzduh ?

—He, heî, firtate, tot Ț-am spus eü că eşti prost şi n'ai vrut să mă crezi ; d'apoİ să facem munȚi, dealurî, că pe urmă are să fie lume, oameni, dobitoace....

Amu am uîtat sî vâ spuî ei Dumnădzău o pus pomîntu, cîn îera înci turtiţi, pi *trii scauni* şî fi-cari scaun pi spki-naria *unui peşti*, aşe ci îndati ci om peşti di iştia mnişci o aripî, tăt pomîntu tremuri; cîn măi dă şî din coadî apu-atuncî sî struncini şî sî zgîţii di gîneşti tu ci-î prăpăstenia pomîntului; şî mari lucru sî nu cii, amu ci di digrabî, prăpădenia asta, cîte ră-î lumia şî kizmatariţi! orî şî'n cotro ti duci, nu vedz tu ollac di dreptati, macar citu-î negru su unghii, tooo... minciunî, mnişalii, beţii şî curvării. Dac-o ramas lucru sî ti temni pinî şî di frati-tu, apu ci sî măi dzici di cii străini, cari ti-ar minca si ti poati'n tăt ciasu!? Aşe-î!.. da, dragu mneū, şî s-apropkii *vremia* dî-apoi şî atuncî a si cii-atuncî!

Atunci ar si cii vai! di cel ci-o luat ru nikimuluita şî cu habăuca muncuşoara altuia!

I. Teodorescu.

Naiba tot mai meşter: orî-ce, tot el plăzuia.

—Că bine zici.

Şi s-au apucat ei şî au rădicat munţi, vâi, dealuri, ripi şî toate minunăţiile aeste; şî așa pămîntul s-a mai zgîrcit o şiră, că încăpea în văzduh.

Amu, am uîtat să vâ spuî că Dumnezeu a pus pămîntul, cînd era încă turtiţă, pe trei scaune ¹⁾ şî fie care scaun pe spinarea unui peşte, așa că lndată ce un peşte de aceştia mişcă o aripă, tot pămîntul tremură; cînd măi dă şî din coadă, apoi atuncî se struncină şî se zgîtie de gîndeşti tu că-î prăpăstenia pămîntului; şî mare lucru să nu fie, acuma cit de degrabă prăpădenia asta, că ea ră-î lumia şî pizmatariţă! orî şî încotro te duci, nu vezi tu o leacă de dreptate, macar cit e negru sub uughie, tot minciună, mişelie, beţie şî curvărie. Dacă a rămas lucru să te temî pină şî de fratele tău, apoi ce să mai zici de cei

1). Unî zic că pe trei stîlpi.

străini, cari te-ar minca, să te poată, în tot ceasul? Așa-i!.. da, dragul meu, și se apropie vremea de apoi și atunci are să fie atunci!

Atunci are să fie vai! de cel ce a luat cu nechimuluita și cu habăuica muncușoara altuia.

Legenda aceasta dualistă despre creațiunea lumii, o găsim la toate popoarele slave. D. M. Dragomanov a dat o importantă bibliografie în *Mélusine* (t. IV, p. 218). Tot acolo (p. 194), d-na Lidia Dragomanova a publicat o variantă bulgărească pe care, pentru identitatea ei cu varianta noastră, găsesc de cuviință s'o traduc pe românește. Iată acea variantă:

„La început pământul și oamenii nu exista. Dar apa era pretutindeni. Numai D-zeu și Dracu erau pe atunci și trăiau împreună. Odată D-zeu a zis Dracului: «Hai să facem lumea și pe oameni». «Să-i facem, răspuse dracul, dar de unde se luăm pământ?» «Este pământ sub apă, zise Domnul. Cufundă-te și scoate o leacă». «Bine, răspuse Dracul.» «Dar înainte de a te cufunda să zici: «cu puterea lui D-zeu și a mea,» «atunci vei ajunge la fund și vei găsi pământ»

„Dracul se cufundă, dar mai întâi nu zise „cu puterea lui D-zeu și a mea” dar «cu puterea mea și a lui D-zeu». Și din cauza aceasta nu ajunse la fund. A doua oară făcu acelaș lucru și din nou nu atinse fundul. Numai a treia oară când zise: „cu puterea lui D-zeu și a mea” atunci ajunse la fund și luă o leacă de pământ sub unghii.”

„Domnul aruncă această pulbere pe apă și se creă o bucățică de pământ. Când Dracu văzu aceasta, își puse în minte șiretenia urmatoare: să-l indemne pe D-zeu să se culce, și când va adormi, să-l arunce în apă, ca să rămie singur el și să se poată mindri că el însuși a creat lumea. Domnul îi cunoștea gîndul, totuși se culcă și se prefacu

că doarme. Atunci Dracu se sculă, luă pe D-zeu în brațe și se îndreptă spre apă ca să-l arunce; dar pământul se mări. Neputînd să ajungă apa în partea aceea, apucă spre partea opusă. dar nici într'acolo nu izbuti. Atunci se duse spre a o treia parte și văzînd că nici într'acolo nu mai dă de apă, îl lăsă pe D-zeu pe pământ și se culcă și el. După ce dormi o leacă. îi veni în minte că a mai ramas încă o parte; radică pe D-zeu și-l duse în direcția apei, dar nici data asta n'o mai ajunse."

De sigur că și apocriful acesta s-a răspîndit la noi prin Bogomili, ca altele multe. În privința aceasta sînt de făcut serioase cercetări.

A. Gorovei

Feciorul Moșneagului și fata împăratului

(Poveste)

Era o babă și un moșneag, și ei n'aveau copii. Amu s-au sfătuit ei să se ducă unul pe o cărare și altul pe altă cărare, ca să vadă nu cumva a găsi vr'un copil.

A pornit baba pe o cărare și moșneagul pe altă cărare, și-a găsit baba un șoric și moșneagul o broască, și i-a adus a casă. Cînd au venit ei acasă, baba întrebă pe moșneag: „Măi moșnege! ce-ai găsit tu?”

—Eū am găsit o broască, răspunse moșneagul; dar tu ce-ai găsit, măi babă?

—Ia și eū am găsit un șoric, zise baba. Baba mai zise: „Măi moșnege, leapădă tu broasca, că broasca e fată, și fata e cpeatră; să ținem măi bine șoricuțu, că el e băet, să-l botezăm și să-i punem numele Vasilică.

—Păi că bine zici tu măi babă, așa să facem, răspunse moșneagul și lepădă broasca.

După aceia botezară șoricuțu și-i puseră numele Vasilică;

iar baba de bucurie unde nu umplu o puțină cu covașă !

A doua zi de dimineață fiind Duminică, baba și moșneagu plecară la biserică ; da baba, m-î nainte de a se duce la biserică, a umplut o oală cu covașă și a pus-o la foc ca să fiarbă ; iar pe Vasilică l-a pus să păzască covașa ca să nu dea în foc. Covașa începînd a fierbe, stropia pe Vasilică. Da Vasilică i-a zis : „Covașă, covașă, nu sări'n mine, c'oia sări și eū în tine.” Covașa de ce ferbea, ea tot mai tare săria, pînă ce l-a fript, de l-a ajuns la inimă pe Vasilică ; atunci de ciudă țup ! sare și el în oala cu covașă și se opărește.

Cînd vin moșnegii de la biserică, baba începe a striga pe Vasilică. De unde era să răspundă Vasilică ? El era opărit în oala cu covașă. Baba văzînd că nu e Vasilică, unde prinde a se boci și a zice Vasilică ! Vasilicăăă, dragul mami Vasilicăă ! și se pune la masă plîngînd. Cînd toarnă covașă din oală în strachină uștiuluc ! și Vasilică'n strachină.

Vezi Moșnege, zise baba, uite Văsilică al nostru a sărit în oala cu covașă și s'a opărit săracu ! amu ce e de făcut, trebuie să ne mai ducem iar unul pe o cărare și altul pe altă cărare ; să mai căutăm, poate că ne-a mai da D-zeu vr'un copil.

După ce s'aū sculat de la masă, s'a mai luat baba pe o cărare și moșneagu pe o altă carare, și moșneagu a mai găsit un purcel, da baba n'a mai găsit nimic. A luat moșneagu purcelu, l'a adus acasă, l'a suit pe cuptior și a început a-l hrăni cu grăunțe.

Cît creștea un porc într'un an, purcelul moșneagului creștea numai într'o zi. Creștea ca din apă și 'n cîte-va zile se făcuse atît de mare, că nu mai încăpea pe cuptior.

Intr'o dimineață, se sculă moșneagul și se duse să hrănească purcelul. Atunci purcelul, că era coșogemite porcu de mare, zise : tată ! mie mî-a venit vremea să mă 'nsor. Bine, dragu tatei, las' că te-oiū însura, răspunse moșneagu, care incremenise auzindu-l că vorbește, și că-î trebuie și însurătoare.

—Apoi nu lasa, tata, du-te mai bine la împăratul și-î spune să-și dea fata după mine.

Moșneagul eși afară și începu a se scărpinga în cap și zise către babă : Vezi, babă , copii ți-a trebuit ? auzi ca să mă duc să-î cer pe fata împăratului, păcatele mele !.. asta e moartea noastră. Iar baba i-a zis: ian lasă, măi moșnege, ce te mai crămăluiești atita ; ce-a vrea D-zeu aceea a face cu noi, du-te la fata împăratului și vezi ce-a zice.

Mai intră moșneagu în casa, își mai făcu treaba, gândind că nu l-a mai trimete fecioru-so la fata împăratului; nu se bizuia moșneagu de loc să se ducă la împăratu.

Dar porcul iar îl întrebă : —Tată te-ai dus la fata împăratului, să vezi merge după mine?

—Eacă mă duc amu, răspunse moșneagul. S'a luat moșneagul și s-a dus la împăratu, în știrea lui Dumnezeu. Cind ajunse la poarta împăratului, bătutu în poartă și repede numai ce veni un portar și-î deschise poarta întrebându-l: da ce vraî moșule?

—Am o leacă de vorbă cu împăratu, răspunse moșneagul.

Se duse portaru la împăratu și-î spuse.

—Du-te și-î zi să vie, răspunse împăratu. Da moșneagu aștepta răspunsu cu zilele'n mină. Vine portaru și-î zice : Du-te, moșule, ai voe.

Ce vraî moșule, întrebă împăratul ?

Ce să vrau, luminate împărate, să avem ertare la vorbă, sărutăm minile și picioarele. Ia am și eū un fecior și m-a trimis să vă întreb, dați fata după dinsu ?

—O daū, măi moșnege, de ce să n'o daū dar spune-î fecioru-'o să-mi facă mai intiuū un pod de aramă de la bordeciul tău și pină la palatul meu.

Cind a auzit moșneagu, i s'a sbirlit păru 'n cap de bucurie c'a rămas cu zile.

—I-oiu spune, să trăiți luminate împărate, zise moșneagu și plecā acasă.

Cind agunse acasă, îl și întrebă porcu :

—Cum e răspunsu tatā ?

— Ia cum să fie, dragu tatel. răspunse moșneagu mahnit; auzi, eă mai întâi să-î faci un pod de aramă de la bordeiul nostru și pînă la palatul lui.

— N'avea grijă, tată. culcă-te și te odinește, zise porcu.

A doua zi dimineață, cînd s'a sculat moșneagu. era gata podu cel de aramă.

— Du-te, tată, vezi amu dă împaratu fata după mine, zise porcu.

Unde se ia moșneagu și se duce cu bucurie la împăratu și-î zice: Ei, luminate împărate, amu dă-î fata după fecioru meu?

— Oîu da-o moșule, da să-î spuî fecioru-to, ca să-mî facă mai întâi un pod de argint de la bordeiul tău și pînă la palatul meu, răspunse iar împăratu.

— Bine, Mărite Impărate, î-oîu spune, zise moșneagu; și plecă acasă.

Cînd a ajuns acasă moșneagu, porcu iar l'a întrebat:

Ce-a zis, tată, amu, împăratu dă fată după mine.

— A zis că ți-a da-o dacă e-î face un pod de argint de la bordeiul nostru și pin' la palatul lui.

— Culcă-te, tată, și te odinește, că nici vînt rece nu te-a ajunge, zise porcu. Și a doua zi, dimineață, podu cel de argint era gata, și iar l-a trimis pe moșneag la împăratu după fată. Da împaratu amu i-a zis că i-a da-o cu orî-ce preț, numai dacă i-a mai face un pod de aur de la bordeiul moșneagului și pin' la palatul lui, pe mîarginile podului să fie cu pomî de aur, și 'n pomî tot felul de poame de aur: unî infloriți, la alțiî poamele să se coacă, car la alțiî să fie coapte; cu paserî printr'înșiî tot felul de cîntece să cînte.

Veni moșneagu acasă și spuse fecioru-so, ce-a zis împăratu.

— Culcă-te tată și te odinește, nici o grijă nu duce, zise porcu.

Dimineață cînd se trezește moșneagu, ce să vadă? De la bordeiul lui și pin' la palatul împăratului, strălucea ca soarele podu de aur, cu poame de aur și paserile cîntau printr'înșiî de-ți luaî auzul.

— Ia du-te tată iar la împarat și vezi nici amu nu-și da fata după mine? zise porcu.

Plecă numai de cît moșneagu cu bucurie la împaratu pe podu cel de aur și zise împăratului: «Ei, luminate împărate, nici amu nu dai fata după fecioru-meu?»

— Ba acum o daū, îi răspunse împăratu, văzînd că după toate minunățiile care le făcuse fecioru moșneagului, nu e un om de rînd.

— Du-te, mai moșnege acasă, că după ce m-oiu pregăti cu toate cîte trebuie pentru nuntă, voiū trimitte trăsura mea și v-a aduce aici, zise împăratu.

Plecă moșneagu acasă, și spuse fecioru-so vestea asta, iar împăratul unde se pregăti de nuntă strașnică, nuntă împăratească, ce mai la deal, la vale! Trimise și poști împăratul fel de fel de boeri mari, fel de fel de domni și împărați și cînd toate celea erau gata și nuntașii adunați, trimise și trăsura împăratească să aducă pe mirile și pe părinții lui. Toți îi așteptau cu bucurie și nerăbdare.

Cînd trăsura ajunse la bordeiul moșneagului, porcu zise cătră moșneag: »tată! să sui pe mama în trăsură, iar pe mine să mă chemi cu un căuș cu grăunțe: cică! cică! și eū oiū veni după căușu cu grăunțe până acasă la împăratu.

Și așa făcură. Nu mult și ajunseră la curtea împăratului. Ce să vadă? O hircă de babă în trăsura împăratească, nici stupitu să-l dai pe dînsa, așa era de hîdă: iar în urma trăsurii, moșneagul chema un porc mare: cică! cică! cică! și el venea după căușu cu grăunțe. Împăratu și nuntașii erau nedomiriți, că ce să fie asta, și toți vorbeiau, unii cătră alții, că poate că baba ceea să fie mirele, iar porcu zestrea lui.

— Care ți-i fecioru, moșule? întrebă împăratu, cînd fură ajunși în curtea împăratească? Eū ved că ți-i baba, aceasta din trăsura, nu fecioru.

— Să trăiți Măria Voastră! uite porcu ista care-l vedeti, e fecioru-meu, răspunse moșneagu. Da porcu mereu gemea «Of! of! of!» cum fac porcii.

Tare s-a mai măhnit împăratu, cînd auzi așa; dar n-avea ce să mai facă, cuvîntu era dat, nuntașii poștiți și nunta pornită; trebuia s-o scoată amu la un capăt, căci nu era alt chip.

A făcut nunta așa după cum era pornită, a petrecut cu toții; dar la toți le era inima rea și așteptau cu nerăbdare ce are să iasă din nădrăvănia aiasta, așa de mare. Mireasa nu mai usca ochii, într-una plingea. Și cum să nu plingă cînd a văzut că după atîta așteptare, mirele său era un porc mare, și se și teme grozav ca să n-o minince porcu.

Pe cînd jucau boerii, porcu se mai tolănea pe jos grohînd, gemînd „of! of! of!"; se mai lungea pe lîngă tatso, pe lîngă mă-sa.

S-a isprăvit nunta și porcu a ramas cu mireasa într'o odaie. Cînd s-a desbracat de pielea cea de porc nădrăvănă, în care sta toată puterea lui, ce să vadă mireasa: un tinăr așa de frumos, în cit nu te puteai uita la dînsu de frumos ce era. Avea soarele în piept, luna în spate, și doi luceferi pe umerei La soare te puteai uita, dar la dînsu ba.— Cînd l-a văzut mireasa, a ramas înmărmurită de frumuseța lui și și-a mai venit în fire din măhnirea de care era cuprinsă mai înainte.

El numai sara se desbraca de pielea de porc, iar dimineața se îmbrăca iar cu dînsa și se făcea porc. A jurat-o pe nevasta-sa ca nu cum-va să spue cui-va, că el e atît de frumos, că e om pămîntean, ci să creadă lumea că e porc, și că fata împăratului trăește cu un porc.

Ea i-a făgăduit că n'a spune nimănui.

A trăit așa amîndoi o jumătate de an de zile. La o jumătate de an, s-a pus o țigancă, o bucătăriță de-a împăratului, pe lîngă dînsa și a prins a-i zice:

— Înălțată Impărăteasă! vă rog să mă ertați că vă întreb: Cum trăiți Maria voastră, cît sînteți de frumoasă. cu un porc, că toată lumea să miară?

Impărăteasa s-a scăpat de a spus bucătăriții crezînd că n-a mai ști nimănui: «ei, nu știu tu cît de frumos e băr-

batu-meu sara cind se desbracă de pielea cea de porc.

Apoi țigancă zise împărătesei : nu e mare lucru, Măria-ta, ca să scapi de pielea cea de porc ; las' că te-oîu învăța cū ce să faci ; ia trebuie să faci o groapă și in groapă un foc bun, și cind s-a face jăratie, eū oiū veni binișor, pe cind a dormi el, oiū lua pielea cea de porc și oiū pune-o in groapă peste jăratie, și oiū astupa-o îndată cu jărnă, de nu s-a mai cunoaște.

Impărăteasa s-a învoit îndată. A venit țigancă in aceea noapte și i-a făcut feliu pielei cei de porc.

A doua zi se scoală porcul și nu mai găsește pielea ca să se imbrace cu dînsa, și-î zise nevastă-si : „vai de tine, ce-ai făcut, și de cel ce te-a învățat ; mi-ai prăpădit puterea.“

Impărăteasa i-a răspuns : »Țigancă a luat-o și-a dat-o pe foc.«

Vai de tine și de dînsa, a zis el.

Apoi a luat-o pe țigancă și a legat-o de coada unui harmăsar neînvațat, cu un sac cu nucă, și i-a dat drumu, blestemînd-o : »Unde a pica nucă, să pice și bucățica.«

Și așa nu s'a mai văzut nici harmasaru, nici țigancă. Pe urmă a adus un fierar și pe nevasta-sa, pe fata împăratului, a cercuit-o pe pîntece cu 3 cercuri de fier, i-a făcut opincă de fier și cîrjă de oțel și i-a dat drumu blestemînd-o : »să te duci și să mă cauți de acum pînă ce s-or roade opincile estea de fier și cîrja de oțel, și să nu naști pruncul pînă ce n'oiū pune eū mîna pe pîntecile tău.«

Impărăteasa, cind a plecat, i-aū curs trei picături de sînge din nas pe cămeșă bărbatu-so ; apoi l-a blestămat ea așa : »cind oiū pune eū mîna să-ți spăl cămeșă, numai atunci să se șteargă aceste picături de sînge de pe cămeșă ta.«

Mergînd ea, cu cine se întilnea îl întreba : „N'ai întilnit un ginere de împărat cu soarele in piept, luna in spate și doi lucefereî pe doi umereî?« Și toți îi răspundea că n'au văzut.

A mers așa întrebînd, pînă ce a ajuns la sfînta Lună,

și bătînd în poartă i s-a răspuns :

—Care e acolo la chiliuța mea ?

—Eū sînt, maică Lunī, zise ea.

—De e om pămîntean, aproape de chiliuța mea ; iar de e om de pădure, și mai în fund în pădure, răspunse sfînta Lunī.

—Ba sînt om pămîntean, măicuță.

—Bate cu mina dreaptă și ți se va deschide, răspunse sfînta Lunī.

Bătu cu mina dreaptă, i se deschise ușa și intră la sfînta Lunī.

Ce cauți fiică, întrebă sfînta Lunī ?

Eaca ce caut : caut un ginere de împărat cu soarele în piept, luna în spate și doi lucefereî pe doi umereî, nu cumva l-ași văzut, maică Lunī, că eū am rămas desculță de cînd îl caut, opincile și cîrja mi s-aū ros, și tot nu l-am mai găsit.

Sfînta Lunī i-a zis că n'a văzut, n'a auzit, da să se ducă la sfînta Miercuri, poate că ea a fi auzit de dînsu. Și făcîndu-i-se milă de dînsa, îi dete sfînta Lunī o furcă de aur, care torcea singură. Ea a luat furca și a plecat.

A ajuns la sfînta Miercuri și a bătut în poartă ca și la sf. Lunī. Sfînta Miercuri i-a spus că n'a văzut și n'a auzit ; dar a sfătuit-o ca să se ducă la sfînta Duminică, că ea poate să știe. Sfînteî Miercuri făcîndu-se milă de dînsa, i-a dat și ea o vîrtelnișă de aur, care depăua singură. Apoi a plecat întins la sfînta Dnminică, a bătut la chiliuța ei, i s-a răspuns ca și la sf. Lunī ; a întrebat-o dacă n'a văzut un ginere de împărat cu soarele în piept, luna în spate și doi lucefereî pe doi umereî.

Ba, zice, l-am văzut, e aici, răspunse Sf. Duminică, și vîzînd-o așa năcăjită și amărită, i s-a făcut milă de dînsa și i-a dat și ea o cloșcă de aur ca pușoriî de aur. Pe urmă i-a zis sf. Duminică să se ducă acolo la o fîntină unde ghilesc slugile împăratului pînzele ; să pună furca acolo jos, să toarcă singură, iar ea să mai stea de vorbă cu slugile împăratului pînă ce-a însera. Ea a făcut așa cum

a învățat-o sf. Duminică : s'a dus la fântina aceea unde ghilea slugile împăratului, a pus furca să toarcă singură și ea a stat de vorbă cu dinsele pînă seară.

Seara, cum a ajuns slugile a spus împărătesei cum a venit o femeie încălțată cu opinci de fier și cu cîrjă de oțel, cum a avut o furcă de aur și torcea singură.

Da împărăteasa le-a zis slugilor ca să vadă n'a mai veni și a două zi, să vie s-o vadă și ea, poate a cumpăra furca aceea de la dînsa.

A doua zi, slugile iar se duc la fântină și ghilesc cămeșile și albiturile împăratului ; iata împăratului învățată de sf. Duminica, iar a venit la fântină, dar amu luase și virtelnița cea de aur.

Cum a venit, a pus furca să toarcă singură fire de aur și virtelnița să depene singură ; iar ea, s-a pus la vorbă cu slugile împăratului, pînă ce-a inserat.

Cum a ajuns slugile la împărăteasa, i-a spus, că a venit iar femeea cea, și acum mai avea și o virtelniță de aur.

Împărăteasa, cînd a auzit, s-a mirat și a poruncit slugilor că dacă a mai veni, să vină s'o cheme și pe dînsa ca s'o vadă și să cumpere ea lucrurile celea.

Sfînta Duminică spuse fetei împăratului ca să se mai ducă și a treia zi și să eie cu dînsa și cloșca cu puil de aur, că are să vie împărăteasa s'o vadă, și dacă a cere să le cumpere, să-î spue că le vinde, da nu cere parale, numai pe împăratu ca să se culce în sara aceea cu dînsu.

Fata împăratului așa făcu cum o învăță sf. Duminică. Se duse la fântină, puse furca să toarcă, virtelnița să depene și cloșca cu pușorii scurmau ; și ea se duse și să primbla printre albiturile împăratului, cum erau întinse la soare ; și numai că zărește cămeșa împăratului, a bărbatu-său cea cu cele 3 picături de sînge ; nu se mai șterse nici pînă acum. Întrebă slugile că de ce nu se spală cămeșa aceea de e așa pătată de sînge ? Slugile îi răspunseră că e cămeșa împăratului, și-a spălat-o cu tel de fel de săpun și tot nu se duc petele de pe dînsa.

Da ea zise : »ia s-o spăl eũ, să văd tot nu s-or duce petele!« A luat-o îndată și cum a stupit-o oleacă și a pus mina pe dinsa, s-aũ și șters petele de sînge. Atunci s-a încredințat ea că adevărat este că e bărbatu-său împăratul acela. Și cum a șters petele de pe cămeșă, a și simțit că i s-aũ mai slăbit puțin cercurile de la pîntece, și s-a mai ușurat.

O slugă se și dusesese să cheme pe împărăteasa, îndată ce ea a venit la fîntina. Eaca și împărăteasa vine cu trăsura cu doi cai acolo și-o întrebă : »femeie hăi, vinde-mi mie lucrurile celea ; ce să-ți dau pe dinsele ?« Ea o trase la o partē pe împărăteasa și-i spuse că nu primește parale, da să lese pe împăratu să doarmă cu dinsa în sara aceea. Impărăteasa se gîndi ce a mai fi dacă l-a lăsa să doarmă cu dinsa ; l-a adormi cu afion și nu s-a mai trezi pînă dimineață.

Și-i făgădui că-l lasă pe împăratu să doarmă cu dinsa, da ea să vie cînd a dormi împăratu, și ea s-a scula și a veni dinsa lîngă împărat. După ce s-a învoit așa împărăteasa, a luat lucrurile și s-a dus acasă.

Iar sara aceea împărăteasa a adormit pe împărat cu afion și a chemat pe femeea aceea de s-a culcat lîngă dinsu. Peste noapte împăratu întinse mîna peste pîtecile ei și îndată plesniră cercurile de fier și născu pruncu. Atunci trezindu-se și împăratu, văzu că e foasta lui împărăteasă și pruncu lui, și mulțami lui Dumnezeu că i-a mai dat-o iar de soție. Iar pe cealaltă împărăteasă o inzestră bine și o trimise la părinții ei. Pe urmă aũ trăit ei foarte bine ca niște împărați..

Iar eũ venii pe-o roată, și vă spuseiũ povestea toată ¹⁾

(Auzită în Heciũ, comuna Lespozi, jud. Suceava).

R. MARINESCU

1). Povestea aceasta o publicăm ca variantă, fără nici o pretenție de a oglindi realitatea vorbirii poporului din părțile unde a fost culesă.

Texte vechi

D. Dr. Gaster a bine-voit a-mi trimete, din Londra, pentru a o publica în »Şezătoarea«, cea mai veche poveste saă snoavă cunoscută pînă acuma în literatura noastră veche. Povestea, scrisă în dialectul moldovenesc, e copiată întocmai, cu ortografia originalului, dintr'un manuscris al său de pe la sfîrşitul veacului trecut. A. G.

Istorie nebunului Pavăl ci era și pe căt era nebun atăta era și înțelept, carile au ucis muște cu buzdu-gan având ferman de la împărăție cu volnicie.

(Codex Gaster No. 6. f. 141-144-a)

Iara un om foarte sărac la țara Vodanii carile ave trii feciori și ave și o vacă cu un vițal. Unul din cii trii feciori ci'l chiema Pavăl iara foarte nebun și foarti înțelept. Intr'o zi marsă acel nebun la tată-său, cerând ca să'l de vițalul să să'l tae și să facă neguțitorii cu carne să să chivernisască. Iar tată-său au zis : fătul meu ! cum să poate aciastă ? să'ți dau eu vițalul să'l tai să rămăe vaca fără vițal, starpă. Iar nebunul a zis : mă rog tată să mi'l dai căci nedându'l țil voi fura și tot l'oi tăe. Ne-având tată-său ce să facă cu el. au zis ca să'si ei vițalul și să'l tae. Și luând nebunul vițalul l'au tăet și belindu'l au spânzurat carne în căsăpie, și șede el lângă carne păzindu-o. Au venit vr'o trii căini adecă dulăi au început a să gudură ei ca niște căini lângă el. Iar nebunul văzându-i că fac din coadă au socotit că ei sânt mușterii și cer ca să li de carne. Numai ci sări nebunul și luă carne de sus începu a tăe câte o bucată și a da la căini bucuros că i-au venit mușterii. După ci au apucat fie-care căni câte un ciferț de carne au început a fugi fie-care încotr'o ; iar nebunul după dănsii zicând : moziilor ce santeți iar nu neguțitori ! parale dați pentru carne ci ați luat, eu m'am luat cu alți mușterii iar voi atunce ați fugit ! Iar căni au

început a să îndărjă și a hărăi la dănsu. Iar el au zăs :
 măi ! dar voi vinovați și încă voi dărji ? și cum apucă
 pe un căne l'au trântit jos și l'au legat și pe altul ase-
 mine au legat așa au legat vr'o trii căni zăcând : eu v'am
 făcut bini ca unor neguțitori v'am dat carne și acum voi
 nu vreți să'mi plătiți. Și îndată au alergat acasă la tată
 său să viiă să'i agiute a duci neguțitorii la zabet ca să să
 giudici cu dănsii. Și au venit îndată doi frați de ai lui la
 căsăpie întrebându'l care-sânt acii neguțitori să le arăți.
 El au zis : acești trii legați sânt. și au început a să plân-
 gi înainte lor. Iar frații lui au zăs : să lipsască nebunul
 că au prăpădit vișalul l'au dat la căni de l'au mâncat,
 văzând căni legăți. Atunce nebunul au încărcat pe că-
 ni asupra lui în spate, și s'au dus la zabet, ca să să giu-
 dici cu el și intrând înăuntru la giudecători cu căni în-
 cărcat au început a spuni pricina. Giudecători au zis da-
 țil' afară că acista e un nebun, au venit la mini să să
 giudice cu căni în batjocură. Atunce nebunul văzând că
 nu 'și au aflat nici o dreptate la giudecători iarăși au în-
 carcat în spate și s'au dus la împărăție cu dănsi să se
 giudece. Iar acel împărat zisese : cine să va afla să mă
 facă să răd, să'si clară de la mini trii daruri și i voi da,
 care mulți s'au ispitit din filosofi și alți omeni mari cu
 mulți chipuri ca să facă pe împăratul să răză și nu l'au
 putut face să răză cu un chip. Iar acel nebun după ci au
 agiuns la poartă împărătească ce dintăi și vrând să între
 în lăuntru portarii nu l'au lăsat oprindu l la poartă, au
 început a'l întreba ci om este și ci trebuință are la 'mpă-
 ratul văzându'l cu tri căni încărcat. Au început nebunul
 a istorisi pricina ci are cu acii neguțitori legați, fiind că
 el zăce că sânt neguțitori iar nu căni. Cunoscū portariul
 că împăratul de așa lucru a să răză și i-a da și celi trii
 daruri, au zis cătră nebunu, di va împărți giumătate cu
 dănsul din celi ce i-a da împăratul va da drumu. Iar ne-
 bunu au zis : ci să 'mpărțesc cu tini că eu n'am nimică
 de la împăratu ci încă am să dau zăciuală pentru plinire
 banilor. Iar portarul zise că dacă a împărți cu el ce i-a.

da împăratu i-a da drumu în nuntru. Iar nebunul neştiind pricina au zăs portarului că va împărţi cu el celi ci i va da împăratu făcând contractul la mâna portarului l'au lăsat portariul în nuntru. Şi după ci au agiuns la al doile poartă iarăşi asemenea i-au cerut dobândă în giământate şi au făcut contract după cum şi la cel dipi urmă. Dându-i drumu şi acolo s'au dus şi la al treile poartă. Şi acolo şi alţi cu mărturie l'au oprit fiind poarta ci mai de pe urmă, şi cerându'i dobândă în parte, iarăşi s'au primit şi acolo să de în parte dobândă, făcându'şi contract. Au intrat nebunu în nuntru suindu-să sus la împăratu cu căni legaji după cap. Indată l'au văzut împăratu că este un cimpoesi, întrebându'l ci caută cu acii căni legaji după cap? Iar el înainti împăratului zăcând : aceştie nu sânt căni ci sânt neguţitori mari, dar fiind-că au făcut ca nişti căni, ca nişti căni vor păţă. Au început a istorisă pricina înainte împăratului precum s'au întâmplat dintru'nceput şi cum el i-au legat şi au venit înainti împărăţii sale să să giudice cu dânşii, căci la zabel al împărăţii sale au fost şi nici o dreptate nu şi-au aflat, zăcând : acum am venit înainti împărăţii tale ca să'mi aflu dreptate. Atunce împăratul s'au zămbit a răde şi a zăs să de căni afară, zicând cătră nebun : acum ci dar să-ţi dau pentru că m'ai făcut de am răs? Iar nebunu a zis : împărate ! eu n'am venit să'ţi ceiu dar, eu am venit să'mi faci giudecată driaptă cu acişti neguţitori ci'm sânt datori. Iar împăratul au zis : ba cere de la mini un dar să-ţi dau. Iară nebunul neştiind pricina de ce zăce împăratu să'şi ciară un dar de la împărăţie sa. el au cerut de la împăratu ca să'i dea o mie de toegi. Impăratul iarăşi s'au zămbit a rădi zăcând : vezi nebunul unde să'şi ciară milă de la mine el au cerut o mie de toege la talpe. Şi indată au poroncit împăratul să aducă falangă şi toegi după cum au cerut însuşi nebunul zăcându'i să să culce să'l bată. Iară nebunul atunce a zis : pre înălţate împărate ! nu mă bati căci mai am tovarăşi, trimite să chame pe portariul al eile că'mi este tovarăşi, a m să împărţesc cu el în giună-

tate bătăile aceste. Și chieamară pre portariu înainte împăratului și i-au zis nebunul: ei arhon portari! acum au venit vreme să împărțim amândoi celi ci mi-au dat împăratul. Iară portariul zisă: nu frate, eū am șăguit. Iar nebunul a zăs: ba nu ți'au fost aciastă vorbă în șagă, pentru ci ai luat contractul de la mâna mea? poftim frate, beți partea ta că și eu încă oi bea partea mea. Și îndată luă pe portariul și-i dede cinci sute toegi la talpă. Și mai rămasă cinci sute. Atunce zăsă împăratul să'l bată și pe dănsu. Iar el iar au zăs: stăi împărate că mai am încă un tovarăși; și trimasă de aduseră și pe portarul al doile înainte împăratului, zăse: ei parte după contractul ci au dat. Și luă pe portariul al doile și-i dede doua-sute cinci zeci toegi. Apoi vrând să pue și pe nebunu, iară el au zăs precum că mai are un tovarăș pre portariul cel mare, pre carile aducându'l înainte împăratului i-au dat parte după zapisul că didesă doa-sute cinci zăci de toegi. Apoi vrând să i dea și lui parte ci mai rămăsăsă, iar el au zăs: pre 'nălțate împărate! n'ai zăs împărăția ta ca să ceiu trii daruri de la împărăția ta? Împăratul au răspuns: așa am zis! Iar nebunul au zis: până acum dar am cerut numai un dar și încă mai am doi; deci dar pentru rămășăța bătăilor ci au mai rămas fie pentru darul al doile. Iar pentru al triile dar, mă rog împărății tale să mi dai un ferman cu cari în toată țara împărății tale unde voi merge eu să nu aibă nime voea a izgoni musca ori unde ar fi nici a omoră fără numai eu, iar care ar îndrăzni a calca poronca împărătiască să i să tae capul. Și făcu împăratul după cerere lui poronci logofătului și i scrisă un ferman după a lui cerire. Deci luind Pavál fermanul cu pecete împăratului l'au purtat pre cap dizvălit ca să'l cietiască ori cine ar vide că este poronca împărătiască. Și purciasă Pavál cu fermanul prin orașă și prin toată țară ce este sub stăpânire al acelui împărat și unde vedea muscă șezând pe cini-va îndată numai ci striga la dănsul, să nu cum-va îndrăzniască a o izgoni de pre dănsul, arătând fermanul cel împărătesc în ce ship scrie, ca nimene să nu

îndrăzniască a goni musca ori unde ar fi ci numai însuși nebunul. Vine la om și găse musca șezând pe frunte unui om și nime nu pute să o goniască de pe a lui frunte, ci vine nebunul și făcea: Pac! în cap și omoră și omul și musca cu topuzu; și i da oamenii și mai vărtos boerii mulțime de bani ca să nu dea tare să'l omoare, cu care ferman nebunul au făcut mulțime de bani soamă renumărate, și atâta s'au îmbogățit în cât pot să zăc că nu să putea ca să mai fie cine-va bogat asemenea lui, carile pe urn au agiuns de au luat fată de împărat și s'au făcut și veziri la acel împărat.

(M. Gaster. Londra 23. IV. 93.)

Povestea mîței

Evei, strămoașa noastră, cică îi venise odată gust să se dee în dragoste cu Satana, care veșnic umbla pe-acolo și-și făcea treabă pentru te miri-ce. Adam află despre faptele neveștei lui, dar ca omul cel pașnic, tace. Ca să scape de Satana, s'apucă și-și face o corabie la marginea mării, ca să treacă cu nevasta în altă parte, și așa pe tăcutele să despartă pe Eva de Satana.

Satana o priceput gîndu lui Adam și ducîndu-se la Eva, o întrebă :

—Ce voește să faci bărbatu-tu de lucrează în una la scîndurile cele ?

— Nu știu, răspunse Eva.

Întrebă-l numai de cit și-mi dă de veste, căci împotri-va noastră lucră el așa de cu inimă.

Eva ascultă sfatul Satanei, și 'ntr-o zi, pe cînd gospodarii ospatau, zise lui Adam :

—Ce ai să faci tu din scîndurile celea la cari lucrî de dimineată și pînă sara?

—Nu pot să-l spun, că nici eu nu știu ce-oi să fac din ele.

Diavolu veni a doua zi după răspuns, însă Eva n'avu ce-î spune.

—Trebuie să aflî numai de cit, că alt-fel e rău de noi, zise Satana.

Și cum femeile au darul de a se linguși pe lângă bărbații lor cînd au de aflat ceva, începu și moașa Eva a se ruga de Adam să-î spue ce face, că doară și ea muncește ca să fie patru păreți, că și ea are milă de bărbat și că nu trebuie să se ferească unul de altul.

Văzînd Adam atîta stăruință din partea Evei, îi spuse :

—M-am urît de stat aici ; vrau să mă duc în altă parte.

Lucrez o corabie cu care să pot trece gospodăria mea de aici, unde m-oîu așaza.

Cum auzi Eva această veste, o și povesti Satanei.

Satana zise Evei :

—Ascultă-mă Evo ; Adam o simțit că noi ne iubim și vra cu orî-ce chip să ne despartă. Corabia el o face ca să vă mutați pentru tot-deauna de aici. Fără tine eu nu pot. Cînd îți porni voi, eu am să mă tac șerpe. Tu să nu te sui în corabie pînă ce nu vei lua cu tine și pe Șerpele de casă.

Eva făgădui că așa va face.

Cînd fu corabia gata, în ea intră Adam cu toți ai săi.—Eva însă nu da să intre. Lîngă ea ședea și cogemite șerpe vinăt ce se uita gales la ea. Adam poronci femeii să intre în corabie ; femeea însă nu voi pînă nu luă cu ea și pe șerpe.

Adam pricepu a cui fapte sînt toate aceste, și cine e cel ce se chiamă șerpe, însă ca omul iubitor de pace, tăcu mulcu.

Merseră ei cît merseră pe mare, și numai ce de la o vreme, corabia dă să se cufunde. Șerpele se lasa greu ca să facă pozna, să înece pe Adam și el cu Eva să scape.

Adam voi să-l omoare, dar el iute se prefăcu în soarece, și să ascunse între niște ciuvee.

Dar nici acolo nu stătu locului, ci să apucă să roadă corabia. O ros cât o ros pînă ce-o făcut o borticică cât încăpea degetul, pe unde apa năpădea să între în corabie. Adam văzînd şi astă poznă, luă mînuşa din mîna stîngă, o svirli jos şi ea sa prefăcu în miţă. Miţa prinse şoarecele şi îl mincă.

Iar Satana eşi din miţă numai scîntel prin perii ei.

Şi de-atunci miţa prinde şoareci şi-i mincă, iar cînd o freci pe spate lasă scînteii. Din Satana, în miţă o ramas numai ochii şi scînteii ; de-aceea strălucesc ochii miţei noaptea ca la dracu.

Auzită de la Paras-hiva

Hărţapuciasa din Crucea-Brosteni (Suceava)

M. Lupescu

O samă de cuvinte

(Din munţii Sucevii)

În No. 1 şi 2 din acest an am publicat o samă de cuvinte întrebuiţate în munţii ţinutului Sucevei ; d. I. Teodorescu, un sirguitor elev din şcoala Vasile-Lupu din Iaşi, a adunat un foarte mare număr de cuvinte din aceleaşi locuri şi mi le-a dat ca să le public în „Şezătoarea”. Pentru a fi mai sigur despre exactitatea accentului tonic al cuvintelor, am rugat pe D. Teodorescu şi a stat cu mine cîte-va ceasuri, pînă ce am examinat împreună cele cîte-va sute de cuvinte cari vor urma, aşa ca data asta dispăre un neajuns simţit la cuvintele publicate pînă acum.

În privinţa modului cum muntenii noştri rostesc unele sunete, ar fi foarte mult de spus, fiind că există o deosebire fundamentală între fonetica limbajului populaţiunii din aceste locuri şi restul ţării. Au unele sunete pe cari cu toata osteneala ce mi-am dat, şi de şi am fost cît-va timp în contact direct cu oamenii de acolo, îmi este cu neputinţă sa le pot imita. Aşa, sunetul pe care îl însemnăm cu litera *ā* în de obşte, şi pentru transcrierea căruia

În aceste cuvinte am adoptat litere *è*, se rostește într'un mod care diferă și de *ā* obișnuit și de *e* curat, și care cu toate acestea are ceva din amîndouă aceste sunete. Asupra acestei chestiuni, ar fi de făcut studii experimentale serioase, precum a făcut, de pildă, abatele Rousselot în Franța. (Les modifications phonétiques du langage, étudiées dans le patois d'une famille de Cellefouin (Charente), publicat în „Revue des patois Gallo-Romans, No. 14 și 15 din April – Iulie 1891). Pentru aceasta se cer, însă, mijloace de cari nu dispun acei cari aū dragul acestor lucruri.

Cîte-va explicații asupra semnelor întrebuițate în transcrierea acestor cuvinte, le cred necesare.

Litera *â* arată nu *ă* accentuat: *bangâū* are accentul pe silaba ultimă.

Pentru *î* accentuat, neavînd alt caracter tipografic, am adoptat litera *î* urmată de un apostrof: *î'*; *badahî'rci* se va ceti ca și cînd nu ar fi despărțit cuvîntul prin apostrof, și accentul e pe silaba penultimă.

Am suprimat pe *ch* pentru *c* înainte de *e* și *i* și l-am înlocuit prin *k*.

Ori ce *e* și *o* cu un accent (*é* sau *è* și *ó*) nu se va ceti ca *ea* sau *oa* ci numai ca o silaba accentată: *bórzî* nu se va ceti *boarzî*.

Diftongul *iu* dă naștere la multe încurcări; între *viū*, *tiutiun* și *ochiū* este o mare deosebire.

În *viū*, se aude un *i* întreg și un *u* pe jumătate; în *tiutiun* se aude o jumătate de *i* și un *u* întreg, iar în *ochiū* [singular nearticulat] se aude și *i* și *u* numai pe jumătate așa că am putea scrie aceste fărîmule:

$$\begin{aligned} i\ddot{u} &= \underset{2}{i} - \underset{2}{u} \\ iu &= \underset{2}{i} - \underset{2}{u} & i\ddot{u} &= \underset{2}{i} - \underset{2}{u} \\ i\ddot{u} &= \underset{2}{i} - \underset{2}{u} & i\ddot{u} &= \underset{2}{i} - \underset{2}{u} \end{aligned}$$

După aceste reguli se vor ceti acești trei diftongi.

Cînd *ea* și *oa* sînt accentuați, accentul e pus indiferent pe una din litere.

Sunetul însemnat prin *e* se rostește într'un mod care numai prin auz se poate deprinde.

Prin *m_n* e însemnat un sunet particular a lui *m*; e un fel de *gn* din francezescul *agneau* sau spaniolescul *m_no*. Tot numai prin auz se poate deprinde.

A nu se confundă *i* și *î*; cel întăi se rostește întreg: *vii* (vie) — *vi-î*; cel al doilea numai pe jumătate: *vi*.

În fine mai sînt unele particularități despre cari am amintit și la pagina 84—85 și voiți mai vorbi cînd va veni ocazia.

Incep acuma publicarea cuvintelor și pe urmă voiți da un număr de interjecții și expresiuni particulare.

Înainte de a sfîrși, mai am de adăugat cîte-va cuvinte.

D. Dr. G. Weigand, profesor la Universitatea din Lipsca, bine cunoscut pentru studiile sale solide asupra romînilor, și care pune mult interes pentru revista noastră, îmi scrie că cuvîntul *terțiu* (publicat în No. 2) trebuie să fie o greșala tipografică în loc de *terțiu*. Dacă din *anno tertio* s-a format *an-țart*, ar trebui să avem forma *țartiu*; dar dovada cea mai temeinică cum că nu-î așa, este că se zice curat *terțiu*.

A. Gorovei

Abageriu — negustor de sumani și de alte stofe de natura abalei,

Abetadar — Abecedar.

Abrășa — ciudat, al dracului; *om abrașa* om căruia nu-î suflă mulți în borș; *anapăda*.

Aburcă (a) — a rădica.

Acațarà (a se) — a se agăța.

Acătărea — bun de ceva; *nu-î acătărea*, nu-î nici de o treabă, nu-î bun de nimică.

Acolesî (a se) — a nu se putea apropia.

Akipul (a) — a pipăi

Albêrû — blond, om blond.

Amârî't — om amârî't — om uscat de care nu se mai prinde carnea.

Aninâ (a) — a acâța.

Arcerîû — cute de ascuțit coasa

Âret — împrejurime, apropiere; *șad în aretu live-dzî* — șed în prijma livezei.

Arșî — biciu cu pleasnă.

Asturcâ (a se) — a se așeza pentru culcare.

Bâbâ — 1) popușoiu cu grăunțe foarte rari 2) o bortă în pământ la jocul «de-a untu».

Bacâlî — belea pe cap de care nu te mai poți discotorosi; cade *bacâlî*, pkici *bacâlî* — cade necaz pe capul omului.

Bahadî'rcî — scurtă și groasă.

Baharaucî — femeie groasă, incalată.

Baharoasi v. *baharaucî*.

Bâro — nu (negațiune). Un om pe care nu-l poți mulțami cu nimic: Hai în car! Baio! Hai în căruța! Baio.— Se mai zice: *ba ieû n'oiû* mai vrea

Bâlî — dihanie, sălbătăciune. *Bale spurcate* — lupi, urși. etc.

Banât — bănueală: să nu vă fie *cu banat* — să nu bănuiți; *îmi țin cu banat* — bănuiesc.

Bandoalî — o păpălugă de femeie care se tot duce în cotro apucă, unde calcă se cutremură.

Bangâû — mare, lung.

Batalân — bătauş.

Bâtcî v. *bătălăe*.

Bâlî, și

Bâlucî — balae, blondă; oae *bâlî* — cu obrajii albi, curățî de tot.

Bâlțî't — lăsat, slăbit într'o parte.

Bârôl'ntî — puțină de bătut brînză, de pus lapte, slănină, etc. plural: *bârbînți* și *berbinți*.

Băsădui (a) — a fi deprins numai cu un fel de lucru, de mîncare.

Vrăji de ursită

În volumul I. (pag. 144-146) am publicat 15 vrăji de ursită ; de atunci am mai adunat câteva.

16.— Pentru a şti dacă vor avea bărbaţi beţivi, şi ce anume băutură vor bea, fetele fac următoarea vrajă în ajunul sfântului Vasile : omul de gazdă la care s'au adunat fetele, umple câteva ulcele cu diferite băuturi, precum vin, rachiu şi altele, iar unele cu apă ; apoi le duce afară şi le lasă în tindă ori pe prispă. Fetele es câte una şi aleg o ulcică, şi ce băutură va găsi, aceea o va bea barbatul ei ; iar fata care va lua ulcica cu apă, nu va avea bărbat beţiv.

17.— Pentru a-şi vedea ursita, în ajunul sf. Vasile, se duc două fete într'o odaie ; una se aşează pe un scaun, îşi pune o oglindă în faţă şi în dos, iar la capetele oglinzilor pune câte o luminare care să se reflecteze în amândouă oglinzile. Fetele se desbracă în pielea goală ; cea de pe scaun, care să uită în oglinzi, nu vorbeşte şi nu face nici o mişcare, fără numai se uită fix în oglindă, iar cealaltă stă de o parte, pentru trebuinţa la primejdie. După o lungă vreme de privire, i se arată fetei ceva în oglindă, după care îşi cunoaşte viitorul. Aşa, de vede biserică, are să se facă călugăriţă ; de vede preoţi mulţi, are să moară ; de vede un băetan şi nu-l cunoaşte, are să eie un barbat străin, etc. (1).

18.— Tot în spre sf. Vasile, se pune apă într'o strachină şi se picură, în două margini opuse, câte o picătură dintr'o luminare de ceară. Fata care vrea să ştie dacă o va lua cutare, mineşte picuşurile, şi dacă ele se lipesc una de alta, nunta se va face.

19.— Flăcăii cari vor să-şi cunoască ursita, după ce au urat prin sat, se duc la trunchiul unde se taie lemne şi se desbracă în pielea goală. Apoi vin în casă, îşi pun îmbrăcămintea sub pernă, şi în somn îşi văd ursita.

1). Acelaş obicei se practică în judeţul Brăila, după cum îmi comunică d. G. Salviu, cu osebire că vraja se face noaptea spre Bobotează.

20.— Fetele se duc la trunchiū, se desbracă în pielea goală, își iaū cerceii din urechi și măgelele de la gît; samănă, la trunchiu, sămînță de cînepă și o greblă cu straele ce le ține în mină, ca și cum ar da cu grebla. Apoi se duce în tinda casăi, unde se îmbracă cu cămeșă, iar celelalte strae, după ce intră în casă, le pune sub cap, se culcă și-și visează partea.

21). Flăcăii pun sămînță de cînepă, în opinci, în ziua de ajunul sf. Vasile dimineață, și o poartă până în ziua de sf. Vasile, iar în ajun se visează culegînd cînepă cu aceea pe care are s'o eie.

22.— În acelaș scop și în aceeași zi, fetele se duc la o casă unde știu că gospodarii aū copii, și deschid poarta cît e de mare; apoi se duc la fereastă și ascultă ce zice mama cătră copii. De va zice: *dute 'n colo!* fata crede că se va mărita curînd; iar de va da ceva mama copilului și i-a zice: *șezi acolo!* atunci nu se va mărita degrabă.

23.— Se iaū două coji de nucă; în fie-care se pune cîte o lumînărică de ceară, aprinsă, și se lasă să plutească pe o strachină cu apă. Dacă se apropie cojile una de alta, fata se va mărita în cursul anului. În alte sate se pun trei coji de nucă: două reprezintă pe mire și mireasă, iar una pe preut. Dacă tustrele se adună, fata se va mărita.

24.— În ajunul sf. Vasile, fură de la o vecină două fuioare de cînepă de vară; vine cu ele acasă, le bate, le meliță, le perie, le toarce și țese cu ele, pînă la ziuă, o cingătoare. Se încinge cu ea și se culcă. În vis își vede partea.

25.— Se pune fata la pămînt cu spatele spre ușă și aruncă papucul peste cap. De va cădea papucul cu virful spre ușă, se va mărita, adică va eși din casă.

26.— Spre sf. Andrei se măsură bine nouă ceșcuți cu apă și se toarnă într'o strachină sub icoane. A doua zi dimineață măsură din nou, cu aceeași ceașcă, apa din strachină. Dacă va prisosi apă cît de cît, măcar o picătură, va avea noroc; de va fi apa cu scădere, va fi fără noroc.

Toate aceste vrăji se obișnuiesc în ținutul Suceviî.